

פרפראות

פאר

פרשת ראה תשפ"א

ביאור אך

שמח אין

בא לרבות

פרפראות פאר

ביאור אך שמח איך בא לרבות

אות ה'

מפתח ענינים פרשת ראה תשפ"א

א, את הברכה מכוון למדה טובה מרובה

כתיב (דברים י"א כ"ו) "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה, אשר תשמעו וגו', והקללה אם לא תשמעו, וגו',

יש לדייק, למה בברכה אמר "את הברכה", ובקללה אמר, "והקללה", ולא אמר **ואת הקללה**, או שהיה ל"ל גם בברכה, הברכה אשר תשמעו, ולא **ואת** הברכה,

כאן רמזה תורה דמידה טובה מרובה ממידת פורענות

איתא בגמרא, (חגיגה י"ב ע"א, קידושין נ"ז ע"א, בבא קמא מ"א ע"ב), כל אתין שבתורה באין לרבות, ע"כ,

איתא בגמרא (סוטה י"א ע"א, סנהדרין ק ע"א), מידה טובה מרובה על מדת פורענות, ע"כ,

לפי"ז יש לפרש, דלפיכך הוסיף הכתוב בברכה המילה **את**, לומר לך, ד"את", בא לרבות. דמידה טובה **מרובה** על מדת פורענות, וזהו, רק בברכה,

ובקללה לא כתב **ואת** הקללה שאין רבוי.

ב, ממקום הקללה משם יצו ה' את הברכה

כתיב (דברים י"א כ"ו) "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה, אשר תשמעו וגו', והקללה אם לא תשמעו, וגו',

א, את הברכה מכוון למדה טובה מרובה
ב, ממקום הקללה משם יצו ה' את הברכה
ג, רמז בכתוב אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה
ד, בברכה אמר הכתוב אם לא אפתח ובקללה אמר הכתוב הלשון נפתחו
ה, ביאור אך שמח איך בא לרבות
ו, מעשה בריש לקיש שרדף אחרי הגזלנים
ז, למה היה לגזלנים לפחד מגבורתו של ריש לקיש
ח, מאן דמשתעי ריש לקיש בהדיה ביאור בצחות
ט, הלימוד ממעשר להגיע לאוצר של יראת שמים
י, למה תלמד ליראה רק בשבת ויו"ט
יא, אם אין אתה מפריש מעשר יהיה המעשר לעשיו הרשע
יב, למה נשתנו פירושי רש"י על הכתוב אפס כי לא יהיה בך אביון
יג, כשהקב"ה פוסק גדולה לאדם לתמיד או לזמן מוגבל והרמז בגימטריא
יד, ביאור בדברי רש"י שאמר מדה זו שלא יבוא לידי עניות
טו, מפרשתנו למדנו כי נתן הקב"ה כח ביד איש ישראל לברך את רעהו
ט"ז, איך ניתן לברך מזל טוב הרי כבר נקבע המזל ואין המזל משתנה
יז, ביאור הענין כי לכל אדם שתי סוגי מזל יש
יח, ביאור נוסף בברכת מזל טוב
י"ט, אדם עץ השדה גם המשובח שבעצי השדה נגרר ע"י השטן לאשפתות
כ, המתחבר לרע הופך לרע
כא, כל אדם עושה כמעשה חבירו ולכן כשתשאל על אדם שאל מי הוא רעהו
כב, כי פתח תפתח את ירך ודי מחסורו מכוון למלח ממון חסר

פרפראות פארדיוק וביאור במה שאמר הכתוב ברכה וקללה
הנראה לכאורה ככפל לשון

יש לדייק, במה שנראה לכאורה ככפל לשון שאמר הכתוב "אנכי נתן לפניכם היום **"ברכה וקללה"**, היה לו לפרט מיד, "ראה אנכי נתן לפניכם היום "את הברכה, אשר תשמעו וגו', והקללה אם לא תשמעו", ולמה הוסיף הכתוב בתחילתו, **"ברכה וקללה"**, וחזר ואמר את הברכה וגו',

אלא הכתוב בא לומר דממקום הקללה משם יצו ה' את הברכה,

בכמה מקומות מצינו דמהמקום שבאה הקללה
משם באה הברכה

אמר הפייטן, (סליחות יום ג', פרק ישראל נושע), "מתוך צרה המציאם רווחה",

עשר בשביל שתתעשר

כתיב, (דברים י"ד כ"ב), "עשר תעשר את כל תבואת זרעך" ודרשינן (תענית ט"א) עשר בשביל שתתעשר, עשר זה המחסר ממונו, יתעשר כפשוטו, כביאור המהרש"א, דמאותו המקום שבאה המכה משם באה הרפואה. **שמעשר יהפך לעושר**.

במה שהוא מכה הוא מרפא

איתא במדרש (תנחומא בשלח סימן י"ח) חכמים אומרים הרדופני עץ הוא, ואין מר כמוהו. אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה, ראה כמה גדולים נסים של הקדוש ברוך הוא, בשר ודם במתוק מרפא את המר, אבל הקדוש ברוך הוא במר מרפא את המר, שנאמר (ירמ"ל יז), "כי אעלה ארוכה לך **וממכותיך ארפאך** נאום ה'",

במה שהוא מכה הוא מרפא, אמר הקדוש ברוך הוא למשה שיתן דבר מר בתוך דבר מר למתוק בו, ע"כ,

שבטך ומשענתך המה ינחמוני

כתיב (תהילים כ"ג ד'), "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, **שבטך ומשענתך** המה ינחמוני", ובמפרשים, "שבטך ומשענתך" - מה שאתה מכה אותי בשבט של יסורין ותחזור ותסמוך אותי, במשענתך,

פרשת ראה תשפ"א

יש לפרש, שאותו המקל שהוא **השבט** של היסורים, אותו המקל הופך **למשענת**, דמאותו המקום שבאה המכה משם באה הרפואה, כשהמטה המכה, הופך למשענת,

הצרי אין בגלעד אם רפא אין שם

כתיב (ירמיה ח' כ"ב) "הצרי אין בגלעד אם רפא אין שם כי מדוע לא עלתה ארכת בת עמי",

מבואר, **שהצרי**, הוא המהפך **צרה** שהיא המכה, **לצרי** שהיא הרפואה, דמאותו המקום שבאה המכה משם באה הרפואה, **כשהצרה** הופכת **לצרי**,

איש צמח שמו ומתחתיו יצמח ובנה את היכל ה'

כתיב (דברים ל"ב ל"ט) "**מחצתי** ואני ארפא", איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"ז), **עתידי הקב"ה לגאול את ישראל** משעבוד ארבע מלכיות ולאמר להם, **צמח צמחתי לכם**, שנאמר (זכריה ו' י"ב) "ואמרת אליו כה אמר ה' צבקות לאמר, הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח ובנה את היכל ה'", עכ"ל פרד"א,

מצינו דהלשון מחצתי, נהפך ללשון **צמחתי**, הוא אשר דברנו, דמאותו המקום שבאה המכה משם באה הרפואה, כאשר **מחצתי** יהפך **לצמחתי**,

ולפי דברינו אפשר לומר, פירוש לשון הפסוק, "**ומתחתיו יצמח**" כלומר שממקום **מחצתי**, יבוא **צמחתי**,

והריקתי לכם ברכה עד בלי די

כתיב (שופטים ב' ט"ו) "בכל אשר יצאו יד ידוד היתה בס לרעה",

כתיב (מלאכי ג' י'), "והריקתי לכם ברכה עד בלי די",

וזהו **יד** ה' שהיתה לרעה נהפכה לברכה עד בלי די, דבאותו הלשון שבאה המכה באותו לשון באה הרפואה,

אם לא אפתח לכם את ארבות השמים

כתיב, (בראשית ז' י"א) "ארבות השמים נפתחו", במבול, **כתיב** (מלאכי ג' י') "אם לא אפתח לכם את ארבות השמים", ומבאר

פרפראות פאר

המהרש"א (תענית ט"ו) דמאותן **ארובות**, המקום שמשם באה הקללה, משם באה הברכה, שנאמר (מלאכי ג' י"ו) "אם לא אפתח לכם את **ארובות** השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די".

פרשת ראה תשפ"א

הטובה, אמר ה' צבקות, אם לא **אפתח לכם**, אני ה' בכבודי ובעצמי אפתח לכם.

ה, ביאור אך שמח איך בא לרבות

כתיב (פרק ט"ז ט"ו) שבעת ימים תחג לה' אלקיך במקום אשר יבחר ה' כי יברכך ה' אלקיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך **והיית אך שמח**:

איתא בגמרא (סוכה דף מח עמוד א) תנו רבנן: והיית **אך שמח לרבות** לילי יום טוב האחרון.

כתב במהר"ץ חיות (סוכה דף מח עמוד א) "והיית אך שמח" לרבות לילי יום טוב אחרון. **הכל תמהו** דהרי אכין ורקין מיעוטיין הם, וכאן דריש לרבות,

ובשם הגאון החסיד **מהר"א מווילנא** שמעתי דבאמת בימי יום טוב של חג הראשונים היה מצות **סוכה ולולב ושמחה** וכאן נאמר **אך שמח**, היינו מיעוטי דרק שמחה ולא סוכה ולולב, והיינו יום טוב האחרון דאין שמה רק שמחה ותנו לא, וא"כ מוכח **לרבות** דשמחה נוהג עכ"פ, אבל לעולם אך מיעוטיא ונכון. ועיי שם אפרים למורי מהרא"ז מרגליות ז"ל פי ראה,

עוד יש לבאר אך שמח שבא לרבות, והלא אך מיעוטי הוא

וכך יש לומר,

המיעוטי, הוא מיעוטי אכילה ושתיה, כאשר יתבאר להלן,

הריבוי, הוא שגם ביו"ט אחרון של חג, ששם נאמר **עשו לי סעודה קטנה**, (כדאיתא בגמרא) גם שם יש **להמעיט** באכילה ושתיה,

איתא בגמרא (סוכה דף נה עמוד ב) הני שבעים פרים כנגד מי - כנגד **שבעים אומות**. פר יחידי למה - כנגד **אומה יחידה**.

משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו: עשו לי סעודה גדולה. **ליום אחרון** אמר לאוהבו: **עשה לי סעודה קטנה**, כדי שאהנה ממך. אמר רבי יוחנן: אוי להם לגויים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו, בזמן שבית המקדש קיים -

ג, רמז בכתוב אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה

ז"ל במה שכפל הכתוב לומר "אנכי נתן לפניכם היום **ברכה וקללה**", לרמז לאומרם ז"ל (יומא דף נד עמוד ב) בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, הוציאו לשוק ואמרו, ישראל הללו, **שברכתן ברכה וקללתן קללה**, יעסקו בדברים הללו, מיד הזילום, שנאמר כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה. וכאן רמז הכתוב שנתן הקב"ה לישראל שיהיה **ברכתן ברכה וקללתן קללה**, ולכן כפל הכתוב.

ד, בברכה אמר הכתוב אם לא אפתח ובקללה אמר הכתוב הלשון נפתחו

כתיב (בראשית ז' י"א) "ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה וארבת השמים **נפתחו**",

כתיב (מלאכי ג' י"ו), "אם לא **אפתח לכם**, את ארובות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די",

יש לבאר שינוי הלשון בפסוקים שבמק"א אומר נפתחו ובמק"א אומר אפתח לכם

מבואר, דבמבול **כתיב**, "וארובות השמים **נפתחו**" שנפתחו כביכול ע"י עצמן, **ובברכה**, הנביא אומר, אמר ה' צבקות אם לא **אפתח לכם**, כלומר, שאפתח בעצמי,

יש לבאר, ע"ד **הא דאיתא** (ילקוט שמעוני יחזקאל - פרק ט - רמז שמט), א"ר אלעזר, לעולם אין הקב"ה מיחד שמו על הרעה, כדרך שהוא מיחד על הטובה, ע"כ,

לפי זה **מבואר**, שבקללה נאמר **נפתחו**, ע"י עצמן, אך בברכה, שהקב"ה מיחד שמו על

וסיומא הוא בהאי יומא, (והסיום הוא בזה היום של הושענא רבה),

מזבח מכפר עליהן, ועכשיו מי מכפר עליהן, ע"כ,

תא חזי, (בא וראה), **ביומא דא**, (ביום הזה של הושענא רבה), שלמין ומסתיימי עמין, (מסיימים

מיעוט אכילה ושתיה בחג

איתא בגמרא (סוכה דף מה עמוד ב) כל העושה איסור לחג באכילה ושתיה - מעלה עליו הכתוב כאילו **בנה מזבח והקריב עליו קרבן**, שנאמר (תהלים קי"ח כ"ז) **אסרו חג בעבתים עד קרנות המזבח**.

אומות העולם), **ברכאן דילהון**, (את קבלת הברכות שלהם, שקיבלו ע"י השבעים פרים, שהקריבו עליהם בשבעת ימי חג הסוכות), **ושראן בדינא**, (ומעתה הם מתחילים בהנהגת הדין), **וישראל ביומא דא**, (אבל ישראל ביום הזה), **מסיימי דינין דלהון**, (מסיימים את המשכת ונתינת הדינים למלכות), **ושראן בברכתא**, (ועתה הם מתחילים בקבלת הברכות),

כתב המהרש"א כל העושה איסור לחג באכילה כו' לפרש"י לשון איסור לא ידעתי לפרש ולולי פירושו נראה דאיסור כמשמעו שעושה לו איסור וגדר במצות אכילה ושתיה בחג דהיינו **שלא לאכול אכילה גסה** ושלא ישתכר יותר מדאי שאינו לש"ש והרי אותו מותר שלא אכל ושתה נחשב לו כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן ועד"ז אמרו בפי הרואה פתח במזבח וסיים בשלחן מה מזבח מכפר אף שלחן מכפר כו' כמפורש בחידושנו (בבא בתרא ס' ע"ב)

דהא ליומא אחרא, (כי ליום האחר שהוא שמיני עצרת), **זמינין לאשתעשעא במלכא**, (הם מוזמנים להשתעשע עם המלך ב"ה), **לנטלא מניה**, (כדי לקבל ממנו), **ברכאן לכל שתא**, (ברכות לכל ימות השנה),

מהרש"א בבא בתרא דף ס עמוד ב ואמרין פרק הרואה המאריך על שלחנו מאריכין לו ימיו ושנותיו דלמא אתי עניא ויהיב ליה דכתיב המזבח ג' אמות וכתוב וידבר אלי זה השלחן וגוי פתח במזבח וסיים בשלחן, יש לפרש לדעת ר"י מה שמשיר כל איש ואיש ומחסר משלחנו הוא תחת הקרבת המזבח,

ובהוא חדוותא, (ובאותה השמחה), **לא משתכחי במלכא**, (לא נמצאים עם המלך), **אלא ישראל בלחודייהו**, (אלא ישראל בלבדם), **ומאן דיתיב עם מלכא**, (ומי שיושב עם המלך),

מבואר, כי מה שממעט באכילה הוא זה שכאילו בנה מזבח, לפי"ז **יש לפרש** והיית **אך שמח לרבות**, המיעוט **באך** הוא מיעוט אכילה ושתיה, **והריבוי**, שגם אם נאמר עשו לי סעודה, יש למעט באכילה ושתיה,

ונטל ליה בלחודיה, (והמלך לוקח אותו לבדו לשבת עמו), **כל מה דבעי**, (כל מה שהוא רוצה), **שאל ויהיב ליה**, (שואל ומבקש, וניתן לו מבית המלך), ועל דא כתיב (ועל זה כתוב), (מלאכי א' ב') **אהבתי אתכם אמר ידו"ד וגו'**,

ע"ד הזוה"ק השמחה ביו"ט אחרון שלא בסעודה

מבואר, כי מה שאמרו חז"ל בגמרא לגבי השמחה של עם ישראל ללא שאר העמים הוא בסעודה קטנה, בזוהר לא מוזכר סעודה רק שמחה בלבד, ואפשר שהוא ע"ד שביארנו,

ו, מעשה בריש לקיש שרדף אחרי הגזלנים

כתיב (דברים ט"ו ד) **"אפס כי לא יהיה בך אביון וגו'**,

דהכי איתא בזוהר (חלק ג דף ל"ב ע"א) האי יומא בשפון תליא, (זה היום הושענא רבה, תלוי בתיקון הדיבור), בהאי יומא פקיד מלכא למיהב פתקין לסנטירא, (בזה היום מצווה המלך לתת את פסקי הדין להשוטר המוציא את פסקי הדין לפועל), ומסתיימי דינין, (ומסתיימים הדינים, ואין עוד פתחון פה למקטרג לקטרג), **ואסתיים לישנא בישא מעלמא**, (ואז נסתם הלשון הרע והקטרוג של הסי"מ המקטרג על העולם), **ביומא קדמאה דירחא**, (ביום הראשון של חודש תשרי), **שירותא דדינא הוא**, (אז הוא תחילת הדין),

איתא בגמרא (ירושלמי מסכת תרומות פרק ח הלכה ד' דף מ"ז ע"א) (הביאור להלן) ר' יוחנן אמר איקפח בעלי קנייה,

סליק לבית וועדא והוה ר"ש בן לקיש שאיל ליה והוא לא מגיב שאיל ליה והוא לא מגיב,

א"ל מהו הכין א"ל כל האיברים תלויין בלב והלב תלוי בכיס, א"ל ומהו כן, א"ל איקפחת בעלי קנייה, א"ל חמי לי זויתה, נפיק מחוי ליה, חמיתון מן רחוק ושרי מצלצל, אמרין אין ר"י הוא יסב פלגא אמר לון חייכון כולה אנא נסיב ונסיב כולה

מבואר בפני משה, איקפח בעלי קנייה. כך שמם של הלסטטים שקפחו וגזלו את של ר' יוחנן ונכנס ר' יוחנן לבית המדרש והיה ר"ל שואל לו דבר הלכה ולא השיב וחזר ושאלו ולא השיב וא"ל מהו זה שאתה שרוי בצער כל כך והשיב לו כל האברין תלויין בלב והלב בכיס

וא"ל ומהו כן וסיפר לו ואמר נגזלתי מאלו בעלי קנייה ולקחו כל ממוני, חמו לי זויתה, הראני הדרך אשר הלכו מכאן, והראה לו, ורדף ר"ל אחריהם וכשראה אותם מרחוק התחיל לצעוק עליהם, אם לא תחזירו אנקום נקמתי מכם, והשיבו, אם של רבי יוחנן הוא אשר לקחנו, אם כן יקח החצי אשר נשיב לו, ואמר להן ר"ל לא, אלא בחייכון צריכים אתם להחזיר את הכל והחזירו הכל ולקח מהם, עכ"ל הפני משה,

עוד ביארו בו, ושרי מצלצל (התחיל לצלצל) יתכן לפרש, שכן היה נהוג, שהצלצל מרחוק שימש לחבורת הגזלנים סימן שמוכנים לצאת בקרב אתם אם לא יכנסו למו"מ ע"ד הנדון בדרכי שלום, וכאשר ראו שהמצלצל הוא רשב"ל פחדו מגבורתו ונכנסו תיכף למו"מ על דרך פשרה. אולם רשב"ל סירב ובדרישה תקיפה אמר בחייכון כולה אני נסב והם מלאו אחריו בפחדם מגבורתו,

ז, למה היה לגזלנים לפחד מגבורתו של ריש לקיש

איתא בגמרא (בבא מציעא דף פד עמוד א) יומא חד הוה קא סחי רבי יוחנן בירדנא, חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה, אמר ליה, חילך לאורייתא, אמר ליה, שופרך לנשי, אמר ליה, אי הדרת בדך, יהיבנא לך אחותי, דשפירא מינאי. קביל עליה. בעי למיהדר לאתויי מאניה, ולא מצי הדר. אקרייה ואתנייה, ושווייה גברא רבא.

כתב רש"י ולא מצי, לקפוץ כבראשונה, דמשקבל עליו עול תורה תשש כוחו,

יש להקשות, מאחר דמשקבל עליו עול תורה תשש כוחו, א"כ מה היה לגזלנים לחשוש מגבורתו של ריש לקיש שאיננה כבר,

יש לתרץ, שריש לקיש סמך שהגזלנים אינם יודעים מאמרם ז"ל (סנהדרין כ"ו ע"ב) למה נקרא שמה של תורה תושיה - מפני שהיא מתשת כחו של אדם.

או יש לומר, ע"י שהיה כל כך עז רצונו לסייע לר' יוחנן, היה בטוח שה' יצליח דרכו,

ח, מאן דמשתעי ריש לקיש בהדיה ביאור בצחות

איתא בגמרא (יומא ט' ע"ב) מאן דמשתעי ריש לקיש בהדיה בשוק יהבו ליה עיסקא בלא סהדי, פירוש, שהיו מלויים לו כסף ללא עדים, ולא חששו שמא יכפור הלווה,

יש להבין, דלא מצינו באף אחד ממין השבח הזה, שמי שמדבר אתו, מלויים לו בלי עדים,

יש לומר בצחות, ע"ד המעשה (המובא לעיל מהירושלמי) שהיה לריש לקיש, שהציל ממונו של ר' יוחנן, לפיכך, ידעו לומר כי מי ששח עם ריש לקיש ומכירו, לא יעז לכפור בממון שלקח מאחרים,

ט, הלימוד ממעשר להגיע לאוצר של יראת שמים

כתיב (דברים י"ד כ"ג) "עשר תעשר" וגו', "ואכלת לפני ידוד אלקיך" וגו', "למען תלמד ליראה את ידוד אלקיך",

איתא בגמרא (בבא בתרא כ"א ע"א) ולמדתם אותם, התקינו שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים, מאי דרוש (ישעיהו ב' ג') "כי מציון תצא תורה, ודבר ה' מירושלים",

כתבו התוס' (בבא בתרא כ"א ע"א ד"ה כי מציון תצא תורה) לפי שהיה רואה קדושה גדולה, וכהנים עוסקים בעבודה, היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה, כדדרשי' בספרי, למען תלמד ליראה וגו', גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד, לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו, והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה, **עכ"ל התוס'**,

אמנם, מן הכהנים וכן בעלי משמר שפונסתם מצויה, לא יקבל תוכחה, משום שהוא טרוד בעבודתו ומלאכתו להביא טרף לביתו,

אמנם בשבת ויו"ט שהוא פנוי ממלאכתו, אז ילמד מהכהנים לעסוק בתורה ועבודת ד'. ויעוין תנדב"א פ"א ודו"ק, עכ"ל המשך חכמה.

יא, אם אין אתה מפריש מעשר יהיה המעשר לעשיו הרשע

איתא בגמרא (בבא בתרא י" ע"א) דרש ר"י ברבי שלום, כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה, כך חסרונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה, זכה (ישעיהו נ"ח ז') "הלא פרוס לרעב לחמך", לא זכה "ועניים מרודים תביא בית",

כתב המהרש"א, דעניים מרודים תביא בית זה חיל המלך, כי הא (בבא בתרא י" ע"א) דבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי, חזא להו בחילמא, דבעו למיחסר שבע מאה דינרי, עשינהו (שכנעם), שקל מינייהו לצדקה, פוש גבייהו שיבסר דינרי, (נשארו אצלם שבעה עשר דינרים), כי מטא מעלי יומא דכיפורי, שדור דבי קיסר נקטינהו, אמר להו רבן יוחנן בן זכאי לא תדחלוון, שיבסר דינרי גבייכו, שקלינהו מינייכו, אמרי ליה מנא ידעת, אמר להו, חלמא חזאי לכו, א"ל, ואמאי לא אמרת לן דנתיבניהו, אמר להו, אמינא, כי היכי דתעבדו מצוה לשמה, ע"כ,

מבואר, דכאשר זוכים נותנים ההוצאה לצדקה, ואם ח"ו אין זוכים, בא חיל המלך ללקחם, ואפשר, דלכך כיוונו התוס' בפירושים, דלהלן,

פירוש התוספות שהיוצא השדה הוא עשיו הרשע

וכך פירשו התוס', (תענית ט' ע"א) את הכתוב (דברים י"ד כ"ב) "עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה", **וכ"כ התוספות**, וה"ר נתן האופניא"ל פירש, "היוצא מן השדה", כלומר, ואם לאו, שאין אתה מפריש העישור, יהיה לאותו היוצא

אוצרו של הקב"ה הוא יראת שמים

כתיב (מלאכי ג' י'), הביאו את כל המעשר אל בית האוצר, **איתא בגמרא** (ברכות ל"ג ע"ב) אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו אלא **אוצר של יראת שמים** שנאמר (ישעיהו ל"ג ו') "יראת ה' היא אוצרו",

ביאור הכתוב והבאתם את המעשר אל בית האוצר

אפשר לומר, דלפי שהמעשר מביא לידי יראת שמים, כמבואר בתוס' עה"כ במעשר "למען תלמד ליראה",

ואוצרו של הקב"ה הוא אוצר של יראת שמים, כדכתיב "יראת ה' היא אוצרו", ולכך מרמז הכתוב "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר". שהיו מביאים **המעשר** שמביא ליראת שמים, אל **האוצר**, שהוא אוצר של יראת שמים.

וזהו, הביאו את כל המעשר אל בית האוצר,

י, למה תלמד ליראה רק בשבת ויו"ט

במשך חכמה מבאר למה בשבתות ויו"ט דייקא

כתב המשך חכמה (דברים י"ד כ"ג), וז"ל, **איתא בגמרא** (יבמות צ"ג ע"א), כתיב (דברים י"ד כ"ג), "למען תלמד ליראה את ד' אלדיך כל הימים", **אלו שבתות ויו"ט**, ע"כ,

והוא כמו שכתבו בתוס' (פרק לא יחפור ב"ב כ"א ד"ה כז), שהמעשר מביא לידי יראה, לפי שהיה עומד בירושלים כו' והיה רואה שכולן עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, גם הוא היה מכוון לייש ועוסק בתורה,

ו**יאתיני ואשר יגורתי יבא לי**, כי כאשר הוא ירא מן דבר אחד, והוא בעצמו מקטין עצמו לפני אותו דבר שהוא ירא ממנו, ובזה **פועל בו אותו דבר**. ובפרט העניות שהוא ההעדר, וכאשר נותן עצמו אל ההעדר מקבל ההעדר, שהוא רודף אחריו תמיד, וכאשר ירא מזה דעתו הוא שהוא מוכן לזה, לזה בא לדבר זה ודבר זה ברור,

לעבור את הנהר בלוח עץ

עוד כתב המהר"ל וגם דבר זה שהוא הנפילה, אמרו הראשונים **שהיראה מן הנפילה מביא לידי זה**, כי אם יקח אדם לוח אחד של עץ ומניחו על הנהר לעבור על הנהר מן הקצה אל הקצה קרוב הוא אל הנפילה כאשר עובר עליו, ואם הוא מונח על הארץ לא היה נשמט רגליו ממנו. **וזה בשביל כי המחשבה שמחשיב על הנפילה פועל באדם**, כי השכל הוא הפועל הגמור, ומכ"ש דבר זה כאשר הוא מתירא שלא יעני, שהמחשבה והשכל הוא פועל באדם ומקבל עניות והבן זה. **עכ"ל המהר"ל**,

מבואר בדברי המהר"ל, כי האדם מביא על עצמו את העניות והנפילה, ע"י מחשבתו ופחדיו,

ביאור בשינוי הפירוש ברש"י

לפי"ז יש לבאר כפ"פ את דברי רש"י ששינה פרושו, בכתוב **"כי לא יהיה בך אביון"**, משום שרש"י רצה לקיים את שני הביאורים שבכתוב, גם את ביאור **המהרש"א** שפירש, **הזהר מן העניות**, כלומר הזהר **שלא תפתח פה לשטן**, ובמקום אחר פירש, **לא תביא עצמך לידי עניות**, והוא פירוש **המהר"ל**, **שהאדם הוא זה שמביא על עצמו את העניות** כמבואר, ובכך קיים רש"י את שני הפירושים.

תחשוב טוב יהיה טוב

צריך לומר, אם מחשבה רעה מביאה את הרעה על האדם, במדה טובה שמרובה ממדה רעה, בוודאי מחשבה טובה תביא לו את הטוב, ועל זה אמרו צדיקי קמאי **"תחשוב טוב יהיה טוב"**

לשדה, דהיינו **עשו הרשע**, כלומר שיקחוהו העובדי כוכבים, **עכ"ל התוס'**.

יב, למה נשתנו פירושי רש"י על הכתוב אפס כי לא יהיה בך אביון

כתיב (דברים פרק ט"ו ד') **"אפס כי לא יהיה בך אביון" וגו'**,

איתא בגמרא (בי"מ ל"ע"א) אמר רב יהודה אמר רב, כתיב (דברים ט"ו ד'), **"אפס כי לא יהיה בך אביון"** שלך קודם לשל כל אדם, ע"כ, **פירש רש"י**, כי לא יהיה בך אביון - **לא תביא עצמך לידי עניות**.

איתא בגמרא (בי"מ ל"ג ע"א) אבדתו ואבדת אביו - אבדתו קודמת, מנא הני מילי, - אמר רב יהודה אמר רב, **אמר קרא "אפס כי לא יהיה בך אביון"** - שלך קודם לשל כל אדם. ואמר רב יהודה אמר רב: **כל המקיים בעצמו כך - סוף בא לידי כך**. ע"כ, **פירש רש"י**, כי לא יהיה בך אביון - **הזהר מן עניות**

יש להבין, למה שינה רש"י פירושו לכתוב **"כי לא יהיה בך אביון"**, במקום אחד פירש, **לא תביא עצמך לידי עניות**. ובמקום אחר פירש, **הזהר מן עניות**,

ביאור המהרש"א בהמקיים בעצמו כך סוף בא לידי כך

כתב המהרש"א (בי"מ ל"ג ע"א) כל המקיים בעצמו (כך) רצה לומר שמי שאומר דלכך מחזיר אבידתו ולא אבידת אביו, **לקיים** מקרא זה **אפס כי לא יהיה וגו'** שלא יעני, הנה הוא **פותח פיו לשטן** וסופו לבא לידי כך וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

מבואר בדברי המהרש"א שאין לומר כן משום **פותח פיו לשטן**,

ביאור המהר"ל בהמקיים בעצמו כך סוף בא לידי כך

כתב המהר"ל (חידושי אגדות בבא מציעא דף לג עמוד א), **כל המקיים בעצמו כך בא לידי כך**. פ"י כאשר הוא מתירא מן עניות הרי יתן לעניות מקום לפעול בו ובא אליו הדבר, וכמו שאמר איוב (איוב ג' כ"ה) **"כי פחד פחדתי**

כתב המהרש"א (סוטה ה' א' ד"ה ת"ח צריך) **ובדרך צחות שמעתי שמנה בשמינית שהוא חלק ס"ד, שאז לא יגיע לו חלק אחד מג"ס שהוא גס הרוח וק"ל: עכ"ל המהרש"א,**

מבואר, שאחד חלקי 64 הוא חלק קטן יותר האחד חלקי 63, ואם הוא מתגאה באחד חלקי 63 הוא כבר נקרא **גס**,

לפי"ז מבואר, כי באמת אמרו, כשהקדוש ברוך הוא פוסק גדולה לאדם, פוסק לבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות, אבל זה בתנאי שלא **הגיס דעתו**, כלומר שלא נהיה **גס ברוחו**, אבל אם **הגיס דעתו** עליו נאמר, שאם הוא לא בא, בא בנו, ואם בנו לא בא, בן בנו בא,

רמז בכתוב לדרשת חז"ל בגימטריא

ודבר זה שהקב"ה משפילו למי שנהיה גס, נלמד מהכתוב **"כי בגלל הדבר הזה"**, המלה **"גלל"** הוא שורש המלה **גלל** (ראה ספר השרשים לרד"ק), וזה המכוון בכתוב **כי בגלל הדבר הזה**, **גלל** בגימטריא 63 כלומר כאשר האדם **גס = 63** ברוחו, אז ישתנה הבטחתו, כמפורש.

יש להבין דברי המהרש"א שכתב ובדרך צחות שמעתי, ובודאי שמע דבר זה בשם **הארי ז"ל**, שנפטר 60 שנה לפני המהרש"א, (האר"י נפטר בשנת שלי"ב והמהרש"א בשנת שצ"ב), ובדברי האר"י כתוב **שהכי פרושו**, והמהרש"א כתב כי הוא **בדרך צחות**,

יד, ביאור בדברי רש"י שאמר מדה זו שלא יבוא לידי עניות

ורש"י שפירש, (שבת קנ"א ע"ב), **מידה זו**, שלא יבוא לידי עניות, בא לתרץ לשון חז"ל שקראו לעניות **מידה**, דהרי עניות עצמה אינה מן המדה, וכי מה מדה טובה יש בה,

אלא כך הוא פירושו, **מדה זו**, הכונה, למידת הענוה, ובדרכו פירש, (מגילה י"ג ע"ב) ואם אסורים בזקים, על ידי שמגביהין עצמן באין לידי עניות, דהגאון היא הסיבה לעניות, ולכן יבקש על מדה טובה זו של ענוה, שלא יבוא לידי עניות. וזהו על מידה זו.

יג, כשהקב"ה פוסק גדולה לאדם לתמיד או לזמן מוגבל והרמז בגימטריא

כתיב (דברים ט"ו י') **"נתון נתן לו, ולא ירע לבבך בתתך לו, כי בגלל הדבר הזה, יברכך ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך"**,

איתא בגמרא (שבת קנ"א ע"ב), תניא רבי אלעזר הקפר אומר, לעולם יבקש אדם רחמים על מדה זו, (פ"י רש"י שלא יבא לידי עניות), שאם הוא לא בא, בא בנו, ואם בנו לא בא, בן בנו בא, שנאמר, (דברים ט"ו י') **"כי בגלל הדבר הזה"**, תנא דבי רבי ישמעאל **גלגל הוא שחוזר בעולם**, ע"כ,

יש להקשות מהא **דאיתא בגמרא** (מגילה י"ג ע"ב, זבחים ק"ב ע"א), אמר רבי אלעזר, כשהקדוש ברוך הוא פוסק גדולה לאדם, פוסק לבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות, שנאמר (איוב ל"ז ז') **"לא יגרע מצדיק עיניו ואת מלכים לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו"**,

ואם **הגיס דעתו** הקדוש ברוך הוא משפילו, שנאמר (איוב ל"ו ח') **"ואם אסורים בזקים ילכדון בחבלי עוניי"**, (על ידי שמגביהין עצמן באין לידי עניות, רש"י), ע"כ,

וקשה, מכיון שפוסק עד **סוף כל הדורות**, איך אמר שאם הוא לא בא, בא בנו, ואם בנו לא בא, בן בנו בא,

ביאור ואם הגיס דעתו הקדוש ברוך הוא משפילו ע"ד האריז"ל והמהרש"א

איתא בגמרא (סוטה ה' ע"א), ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית, ע"כ,

פירוש האר"י ז"ל

בענף יוסף בעין יעקב (סוטה ה'), **כתב, ורבינו האר"י ז"ל פירש**, כי שמינית שבשמינית הוא חלק ס"ד (64) שבגאון, שאז לא יגיע לו עדיין חלק אחד מ-ס"ג חלקים שבגאון, (שהוא גדול מאחד חלקי 64), שעל שם זה **גס רוח**, לרמוז שעד חלק אחד **מס"ג** אין בו משום יוהרא, ומשבא לכלל **גס** הוא אסור, **עכ"ד האר"י**,

פירוש המהרש"א

טו, מפרשתנו למדנו כי נתן הקב"ה כח ביד איש ישראל לברך את רעהו

כתיב (דברים י"א כ"ו) "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה" וגו',

אפשר לפרש, כי כאן אמרה תורה שיש כח באדם לברך רעהו, כי הברכה נתונה לפניכם,

כלומר, שיש בידי אדם כח לברך לרעהו, שהרי אנכי נתן לפניכם היום ברכה,

ט"ז, איך ניתן לברך מזל טוב הרי כבר נקבע המזל ואין המזל משתנה

לפי מה שמבואר, שאין המזל יכול להשתנות, וכל אחד ואחד מלווהו מזלו משעת לידתו עד יום מותו, וגם ע"י זכות גדול אין שכיח שישתנה המזל, כמו שכתבו התוספות יבמות נ" ע"א, א"כ מהי הברכה שמברך כל אדם לחבירו, בזמן שמחה "מזל טוב", ואדרבה כשמברכו שישתנה מזלו לטוב, למדו לשונם דבר שקר,

יז, ביאור הענין כי לכל אדם שתי סוגי מזל יש

כתיב (תהלים ס"ה ג'), "שמע תפלה עדיך כל בשר יבאו",

כתיב (ישעיהו ס"ה כ"ד) "והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע",

כתיב (איוב ל"ו י"ט) "היערך שועך לא בצר וכל מאמצי כח",

כתיב (איוב ל"ג כ"ג) "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו"

והקשו בכתובים, "שומע תפלה" הוא לשון יחיד, "כל בשר יבואו" הוא לשון רבים, "טרם יקראו" הוא לשון רבים, "ואני אענה" הוא לשון יחיד שהילל"ל ואני אענם, ועוד, אם

טרם יקראו כבר נענים, מהו עוד הם מדברים, משמע שבשעה שמדברים נענים ולא לפני,

איתא בספר חסידים, (אות תתשנ"ז ואות תתשנ"ח) שומע תפלה וגו', שומע תפלות אינו אומר אלא שומע תפלה זו תפלה של מלאך מזלו של אדם שהוא מתפלל על האדם שישמע הקדוש ברוך הוא תפלתו של אדם, וזהו עדיך כל בשר יבואו, בשעה שמתפללים על עצמם,

וזהו, וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל (שמות ו' ה') **וגם, לרבות מלאכי מזלם,**

וכל מאמצי כח (איוב ל"ו י"ט) אם יש עליו מלאך מליץ, שמלאך מזלו של אדם מתפלל עליו קודם שיתפלל האדם, זהו והיה טרם יקראו ואני אענה (ישע"י ס"ה כ"ד), כלומר אני אענה למלאך מזלו, טרם יקראו, ואח"כ כשמתפלל האדם על עצמו שומעין לו בעבור המזל שהתפלל עליו וזהו עוד הם מדברים ואני אשמע, ע"כ בספר חסידים,

והכי איתא בגמרא (שבת נ"ג ע"ב בבא קמא ב' ע"ב) אדם דאית ליה מזלא פירש רש"י (שבת נ"ג ע"ב), מזליה - מלאך שלו, ומליץ עליו.

ואיתא בגמרא (מגילה ג' ע"א) אף על גב דאינהו לא חזו - מזלייהו חזו. פירש רש"י, מזלייהו - שר של כל אדם למעלה,

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ד ע"ב) כתיב "היערך שועך לא בצר וכל מאמצי כח", רבי יוחנן אמר, לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמציך את כחו, ואל יהו לו צרים מלמעלה,

פירש רש"י, שיסייעוהו מלאכי השרת לבקש רחמים, ושלא יהו לו מסטינים מלמעלה, והכי משמע: היערוך שועך - אם באתה לערוך שועך כזאת תערכהו - לא בצר - שלא יהו לך צרים ושהכל יהו במאמצי כחך,

מבואר, כי לכל אדם יש שתי מזלות, האחד, המזל שבו הוא נולד, ומזל זה מלווהו כל ימי חייו, ולא שכיח שישתנה, והשני, הוא, שר ומלאך של כל אדם למעלה המליץ ומתפלל עליו,

לפי זה יש לומר, מה שמברכין מזל טוב, אע"פ שהמזל לא משתנה, הכוונה לומר מזל

שהוא המלאך המליץ ומתפלל, שימליץ ויתפלל טוב על בעלי השמחה,

י"ט, אדם עץ השדה גם המשובח שבעצי השדה נגרר ע"י השטן לאשפתות

איתא בגמרא (ברכות מ"ג ע"ב), **אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב**, עתידים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון, שנאמר, (הושע י"ד ז') "ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון". ע"כ,

כתב המהרש"א (ברכות מ"ג ע"ב ד"ה עתידים בחורי ישראל), שיזכו למעלת הרוחניות בחכמה כמו שכתוב במשיח (ישעיהו י"א ג'), **והריחו ביראת ה'**,

מימרא נוספת של רב זוטרא הוסמכה לעתידים בחורי ישראל

ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב, מאי **דכתיב** (קהלת ג' י"א), "את הכל עשה יפה בעתו", מלמד שכל אחד ואחד ייפה לו הקדוש ברוך הוא אומנתו בפניו,

אמר רב פפא, היינו דאמרי אינשי, **תלה ליה קורא לדבר אחר - ואיהו דידיה עביד**.

כתב רש"י, **רך הגדל בדקל**, (גזע הדקל שונה משאר עצי השדה, שגזעו הוא ליפוף של עשב רך מאוד) **תתלה אותו לחזיר והוא יגלגלנו לאשפה**, שזו היא אומנתו, עכ"ל רש"י,

כתב המהרש"א, (בי"ק צ"ב ע"ב ד"ה מטייל ואזיל דיקלא), **כתיב** (דברים כ' י"ט) **כל האדם עץ השדה, ועץ הדקל הוא המשובח שבעצים, כדאיתא** בכתובות ע"ט, ובתוס' שם, ד"ה אילני,

והנה האיש, אף אם לפי גזעו ושרשו הוא טוב, כמו **תולדתו של עשו** שנולד מיצחק ורבקה, **ועשו שמצד גזעו לא נודע לו טומאה**, רק מצד חברו לישמעאל שהיה בן שפחה, וכן הוא הענין כל עוף וגוי ולא לחנם הלך זרזיר, **עכ"ל המהרש"א**,

בחורי ישראל שיתנו ריח טוב עליהם להיזהר מהחזיר מיער

מבואר, שהדקל המשובח שבעצי השדה, יגרר ע"י החזיר לאשפה, כדכתיב וילך אצל ישמעאל, ושנוי בנביאים וכו' וכו',

ית, ביאור נוסף בברכת מזל טוב

איתא בגמרא (כריתות ה' ע"ב) **אמר רב אמי האי מאן דבעי לידע אי משכא שתא אי לא** (אם יחיה עד סוף השנה) **מייתי שרגא**, בהלין עשרה יומין דבין ריש שתא ליומא דכיפורי, וניתלי בביתא דלא נשיב זיקא, אי משיך נהוריה (והנר אינו נכבה) נידע דמסיק שתיה,

ומאן דבעי נעביד עיסקי ובעי דנידע אי מצלח עיסקי אי לא, נירבי תרנגולא, (יגדל תרנגולת) אי שמין ושפר, נידע דמצלח,

האי מאן דבעי ניפוק באורחא, ובעי דנידע אי הדר לביתיה, ניעול ניקום (יכנס ויעמוד) בביתא דבהתא (חשוך במקצת) אם חזי, בבואה לבבואה דבבואה (יראה את צל צילו) נידע דאתי לביתיה,

ולאו מילתא היא, דילמא חלשא דעתיה **ומתרע מזליה**, ע"כ,

כתב רש"י, דלא ליעביד איניש הכי, דלמא הוי סימנא בישא, **ומצער נפשיה ומיתרע מזליה**, ע"כ,

מבואר, דע"י **חלישות הדעת** של אדם **וצער בנפשו**, יכול מזלו להרע, כאומרז"ל **דילמא חלשא דעתיה ומתרע מזליה**,

מבואר, מה שמברכין ברכת "מזל טוב", אין הכוונה שישתנה המזל מרע לטוב, שהוא דבר שאי אפשר, אלא הכוונה שהמזל לא יורע ע"י חלישות הדעת של האדם, וע"י שמברכים אותו ומראים לו שמשותפים בשמחתו ע"י כך לא תחלש דעתו, דצא וחשוב באדם המזמין לשמחה, ולו יצוייר שאף אחד לא ישתתף, בודאי תחלש דעתו מאוד, וע"י שמשותפים בשמחתו, הדבר משמחו שלא תחלש דעתו ולא יתרע מזלו, וכאומר לבעל השמחה, הריני משתתף בשמחתך, שמזלך יהיה טוב ולא יורע, ע"י צער ועגמני"פ.

מטייל ואזיל דיקלא בישא גבי קינא דשרכי
(דקל רע דרכו ליגדל בצד אילן סרק, רש"י)

**אמר ליה, דבר זה,
כתוב בתורה,
שנוי בנביאים,
משולש בכתובים,
תנן במתניתין,
ותנינא בברייתא,**

כתוב בתורה

דכתיב (בראשית כ"ט ח') "וילך עשו אל
ישמעאל",

שנוי בנביאים

דכתיב (שופטים י"א ג') "ויתלקטו אל יפתח
אנשים רקים ויהיו עמו",

משולש בכתובים

דכתיב (בספר בן סירא י"ג), "כל עוף למינו
ישכון, ובני אדם לדומה לו",

תנן במתני'

דאיתא (כלים י"ב ב') כל המחובר לטמא טמא,
כל המחובר לטהור טהור,

ותנינא בברייתא,

דאיתא (חולין ס"ה ע"א), רבי אליעזר אומר לא
לחנם הלך זרוזיר אצל עורב אלא מפני שהוא
מינו, ע"כ,

כא, כל אדם עושה כמעשה חבירו
ולכן כשתשאל על אדם שאל מי הוא
רעהו

כתב הרמב"ם

(פרק ו' מהלכות דעות), דרך ברייתו של אדם
להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעו
וחבריו, ונוהג במנהג אנשי מדינתו. עכ"ל
הרמב"ם,

כתב בספר חסידים

לרבי יהודה החסיד (אות ש"ן), **כשתשאל על
אדם שאל מי רעהו, כי כל אדם עושה
כמעשה חבירו, על כן כשתהיה בתוך עם,
תתרעע לטוב שבהם, ואל תתרעע לרע, פן תרע
כמוהו, עכ"ל ספר חסידים,**

כתיב (תהלים פ' י"ד), "יכרסמנה חזיר מיער
וזיו שדי ירענה",

כתב רש"י, חזיר מיער הוא עמלק, כמו
דכתיב (בדניאל ז' ז') "אכלה ומדקה ושאר
ברגלה רפסה", ויש לו לחזיר מקצת סימני
טהרה, אף עמלק יש לו זכות אבות, עכ"ל
רש"י,

אזהרה לבחורי ישראל שיש להיזהר מעמלק

יש לבאר, דלפיכך הסמיכו חז"ל המימרא,
אמר רב פפא, היינו דאמרי אינשי, תלה ליה
קורא לדבר אחר - ואיהו דידיה עביד. אל
המימרא, עתידים בחורי ישראל שיתנו ריח
טוב,

שגם אם יזכו למעלה הורחנית בחכמה, יש
להם להיזהר מאותו חזיר שהוא עמלק שהוא
השטן שהוא היצה"ר, שלא ינסה לגרור אותם
לאשפה, עם סימני הטהרה שבו, כפי שעושה
לעץ הדקל המשובח שבעצי השדה,

וראוי ללמוד בק"ו ומה אם המשובח שבעצים
כשמתחבר לטמא הוא לומד מדרכו כמה יש
להתרחק מן הרע ומן הדומה לו, כדלקמן,

יש לכוון הכתובים לנאמר לעיל

כתיב (תהלים פרק פ' פסוקים י"ב-ט"ז)
(יב) תשלח קצירה עד ים ואל נהר יונקותיה:
(יג) למה פרצת גדריה וארוה כל עברי דרך:
(יד) יכרסמנה חזיר מיער וזיו שדי ירענה:
(טו) אלקים צבאות שוב נא הבט משמים
וראה ופקד גפן זאת:

וכך יש לסרק, תשלח קצירה (אלו פירות הגפן)
עד ים ואל נהר יונקותיה, (אלו בחורי ישראל
שיתנו ריח טוב כלבנון, שנאמר, ילכו יונקותיו, למה
פרצת גדריה, וארוה (ילקטוה) כל עברי דרך,
יכרסמנה חזיר מיער (מבואר לעיל) וזיו (רמש
השדה) שדי ירענה (רועה עליה ואוכלן), אלקים
צבאות שוב נא, הבט משמים וראה ופקד (ענין
השגחה) גפן זאת,

כ, המתחבר לרע הופך לרע

איתא בגמרא (בי"ק צ"ב ע"ב), **א"ל רבא לרבה**
בר מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי,

וכשהוא נפטר מן העולם ידיו הן פשוטות כלומר לא נחלתי מן העוה"ז כלום, שכן שלמה אומר כאשר יצא מבטן אמו ערום ישוב ללכת כשבא וגו'.

וזה שהזהירה התורה הקדושה בני בני זכור נא היטיב שיבא עת וזמן **שתפתח** את ידך לרמוז שאין בידך כלום זולת מסגולת מצות זאת נשאר לך לכן עתה אל **תקפוץ** ידך ותתן צדקה ואשרי לך וז"ש לא תקפוץ את ידך כי זכור כי פתוח תפתח את ידך.

עוד יש לפרש ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון, כי פתח תפתח את ידך, שע"י שתתן צדקה לאביון, פתוח תפתח את ידך לקבל עוד, ע"ד **מלח ממון חסר**, כלומר ע"י שאתה מחסר ממונד אתה נוסף עוד,

וזה שמרומז בפסוק, "כי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו". כלומר מלח ממון "חסר" ע"י שתתן לו את אשר יחסר לו.

להערות הארות ולקבלת העלון
ניתן לפנות אל "מכון פאר"
רח' חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161777
נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com

כתב החיד"א

(בפירוש אזולאי על ספר חסידים אות ש"ן), במ"ש "כשתשאל על אדם שאל מי רעהו", כתב, כיוצא בדבר אמרו רבותינו ז"ל (ב"ק צ"ב ע"ב) "לא לחנם הלך זרזיר **אצל עורב** **אלא מפני שהוא מינו**", וכה אמר המליץ, "כל **עורב למינו ערב, וטמא, טמא יקרא**",

כתב בספר מבחר הפנינים

(לרבינו ידעיה הפניני פרק מ"ב אות כ"ח), כתב, ואמר החכם, כשתשאל על אדם תשאל מי רעהו, **כי כל אדם יעשה מעשה רעהו**,

יש לעיין אם ספר בן סירא הוא מן הכתובים

כתבו התוס', (ב"ק צ"ב ע"ב ד"ה משולש בכתובים) **כל עוף כנף למינהו ישכון, ובני אדם לדומה לו**, אין זה מקרא בכל התורה, ושמה **בספר בן סירא הוא**, וכן "סלסלה ותרוממך ובין נדיבים תושיבך", ע"כ,

לפי"ז יש לעיין בכוונת הגמרא **משולש בכתובים** שהכוונה לספר **בן סירא**, ולא לאחד מכ"ד ספרי הקודש,

בעניין בן סירא, עיין **בש"ס שוטנשטיין**, ב"ק צ"ב ע"ב, ובמסכת בבא קמא ק' ע"ב, שמביא אריכות בענין.

כב, כי פתח תפתח את ידך ודי מחסורו מכון למלח ממון חסר

כתיב (פרק טו פסוק ז – ח) "כי יהיה בך אביון מאחד אחיד באחד שעריך בארצך אשר ה' אלהיך נתן לך לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון, כי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו"

בספר **יד יוסף** ממוהר"ר **יוסף צרפתי** הודפס בשנת ת"ס, על המדרש (קהלת רבה פרשה ה' יד') תני בשם רבי מאיר כשאדם בא לעולם ידיו הן **קפוצות** כלומר כל העולם כלו שלי הוא אני נוחלו,